

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 vtrum oporteat aliquid maius rependere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tatis non est virtuosus, nisi sit ratione ordinatus. Et ideo si aliquis ex feruore animi preoccupet debitum tempus, non erit laudandus.

AD TERTIVM dicendum, quod beneficia et sunt opportuno tempore danda: & tunc non est amplius tardandum, cum opportuno tempus aduenit. Et idem etiam obseruari oportet in beneficiorum recompensatione.

ARTICVLVS V.

Vtrum gratiarum actio sit attendenda secundum affectum beneficiantis, an secundum effectum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod beneficiorum recompensatio non sit attendenda secundum affectum beneficiantis, sed secundum effectum. Recompensatio enim beneficij debetur: sed beneficium in effectu consistit, ut ipsum nomen sonat: ergo recompensatio debet attendi secundum effectum.

¶ 2 Prat. Gratia quae recompensat beneficia, est pars iustitiae: sed iustitia respicit aequalitatem danti, & accepti. ergo i gratiarum recompensatione attendendus est magis effectus, quam affectus beneficiantis.

¶ 3 Prat. Nullus potest attendere ad id, quod ignorat: sed solus Deus cognoscit interiorem affectum. ergo non potest fieri gratiae recompensatio secundum affectum.

SED CONTRA est, quod Seneca dicit in primo de Beneficijs. * Nonnumquam magis nos obliuiscit qui dedit parua magnifice, qui exigui tribuit, sed libenter.

RESPON. Dicendum, quod recompensatio beneficij potest ad tres virtutes pertinere, scilicet ad iustitiam, & ad gratiam, & ad amicitiam. Ad iustitiam quidem pertinet, quoniam recompensatio habet rationem debiti legalis, sicut in mutuo, & alijs humanis modis: & in tali recompensatione debet attendi forma quantitatem danti. Ad amicitiam autem pertinet recompensatio beneficij, & sicut ad virtutem gratiae secundum quod habet rationem debiti moralis, aliter tamen, & aliter. Nam in recompensatione amicitiae oportet respectum haberi ad amicitiae causam. Vnde in amicitia utilis debet recompensatio fieri secundum utilitatem, quam quis ex beneficio consecutus est. In amicitia autem honesta debet recompensatio haberi respectus ad electionem, siue ad affectum dantis, quia hoc praecipue requiritur ad virtutem, ut dicitur in 8. Ethic. * Et similiter, quia gratia respicit beneficium secundum quod est gratis impensum, quod

A quidem pertinet ad affectum: ideo etiam gratiae recompensatio attendit magis affectum dantis, quam effectum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod omnis actus moralis ex voluntate dependet. Vnde beneficium secundum quod est laudabile, prout ei gratiae recompensatio debetur, materialiter quidem consistit in effectu, sed formaliter, & principaliter in voluntate. Vnde Seneca dicit in primo de Beneficijs. * Beneficium non in eo, quod fit, aut datur, consistit, sed in ipso dantis, aut facientis animo.

AD SECVNDVM dicendum, quod gratia est pars iustitiae, non quidem sicut species generis, sed per quandam reductionem ad genus iustitiae, ut supra dictum est. Vnde non oportet, quod eadem ratio debiti attendatur in utraque virtute.

AD TERTIVM dicendum, quod affectum hominis per se quidem solus Deus videt, sed secundum quod per aliqua signa manifestatur, potest et ipsum homo cognoscere. Et hoc modo affectus beneficiantis cognoscitur ex ipso modo, quo beneficium tribuitur, puta, quia gaudent, & prompte aliquis beneficium impendit.

ARTICVLVS VI.

Vtrum oporteat aliquem plus exhibere in recompensatione, quam suscepit in beneficio.

AD SEXTVM sic proceditur. Vbi, quod non oporteat aliquem plus exhibere in recompensatione, quam suscepit in beneficio. Quibusdam enim sicut parentibus, nec est equalis recompensatio fieri potest, sicut Philo. dicit in 8. Ethic. * sed virtus non conatur ad impossibile. non ergo gratiae recompensatio tendit ad aliquid maius.

¶ 2 Prat. Si aliquis plus recompensat, quam in beneficio accepit, ex hoc ipso quasi aliquid de nouo datur: sed ad beneficium de nouo datum tenet homo gratiam recompensare. ergo ille qui primo beneficium dederat, tenet aliquid maius recompensare, & sic procederet in infinitum: sed virtus non conatur ad infinitum, quia infinitum aufert naturam boni, ut dicitur in 2. Meta. * ergo gratiae recompensatio non debet excedere acceptum beneficium.

¶ 3 Prat. Iustitia in aequalitate consistit: sed maius, est quidam aequalitatis excessus. cum ergo in qualibet uirtute excessus sit vitiosus, videtur, quod recompensare aliquid maius accepto beneficio sit vitiosum, & iustitiae oppositum.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 5. Ethic. * Re famulari oportet ei qui gratiam fecit, & rursum ipsum recipere, quod quidem fit, dum aliquid maius retribuitur. ergo recompensatio debet tendere ad hoc, quod aliquid maius faciat.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, recompensatio gratiae respicit beneficium secundum voluntatem beneficiantis. In quo quidem praecipue hoc commendabile videtur, quod gratis beneficium contulit, ad quod non tenebatur: & ideo qui beneficium accepit, ad hoc obligatur ex debito honestatis, ut sicut aliquid gratis

cente, quod amicitia est virtus. Vel quia amicitia saltem est cum virtute, item promulgiudicium de virtute, & de conueniente ad virtutem. Amicitia namque est virtus, aut cum virtute. Et propterea potest dici virtus concomitantem, quia virtute consequitur. Et nota demum ex litera praedicam negotiorum, quod si grati esse debet, quantum lucri sibi accersit ex beneficio amicitiae utilis, considerare debent. Quo fit ut qui ad quantitatem lucri respiciendo remunerant, supponant beneficium utilitatis gratia beneficium praestitisse obsequio pacto &c. Nam si honesti gratia beneficium collatum supponerent, non metuerent proprium lucrum in recompensatione beneficium, sed affectum beneficiorum. Et haec de tota hac quae cum dictis in quaestione sequenti dicta sufficiant.

lib. 1. c. 6. et ca. prin.

Q. 8a.

Super

Inf. q. 107. ar. 2. cor.

lib. 8. circa finem li. 1. c. 5.

lib. 1. tex. 8. 10. 3.

li. 5. c. 5. pau lo post principium, t. 5.

Art. p. 100. & ar. 3.

Super Quaestione centesima septima. Articulus primus.

In quaest. 107. & specialiter in ar. 3. dubium occurrit circa dictu auctoris ibi uidelicet. Pot tamen contingere, qd talis ingrati- tudo sit peccatu mortale vel propter interiore contemptu, uel pp conditione eius quod subtrahitur. Et est du- bium rō multiplex, Tu quia ly talis ingrati- tudo refert ingrati- tudine, de qua imme- diate ante sermo ha- beatur. f. quā illud nō tribuit debitū, ad qd tenetur. Costat nam- que, qd homo nō pec- cat mortaliter ex hoc qd non addit benefi- cio recepto. Satis est enim ad euitandum mortale peccatū red- dere aequiuale. Tu quia ē reddere aequi- ualens particulari be- nefactori non obli- gat, plusquā reddere debitā obedientiā su- perioris: sed nō adim- plens praceptū supe- rioris: circa contemp- tū, non peccat mor- taliter peccato inobe- dientia, ergo non gra- tus circa contemptū beneficij, & benefa- ctoris, quāuis omit- tar reddere qd debet multo minus peccat mortaliter peccato i- ngratitudinis. Cōstitit enim formaliter i- ngratitudo in contemp- tu beneficij, sicut inobediencia in contemp- tu pracepti. Tu quia per illa uerba li- tera, uidelicet, Pro- pter conditione eius quod subtrahitur, qd ex necessitate debe- tur beneficio simpliciter, uel in casu auctori intendit, qd omisio omnis rei, quae ex necessitate debetur beneficio simpliciter, aut in casu, est peccatum mortale. & hoc uis ualde absonum: qm se- quereur qd si quis omittet honorare, aut reuereri benefactorē, peccaret mortaliter. Et tenet sequela ex ar. 3. praecedentis qua- estionis, ubi dicitur, qd benefactori in quantum huiusmodi, debetur honor & reuerentia, eo qd habet rōnem principij, per accidēs au- tem subuenio, si indigeat. Falsitas autē consequentis probatur ex eo, qd si quis etiam omittit honorare patrem, aut Principem, absq; contemptu tamen, sic enim loquimur, non peccat mortaliter. Et tamen constat qd peius est pietatem, aut obseruantiam omittere, quam gratitudinem, ut patet ex 1. art. praecedentis quaestionis. Aut auctor non intendit qd omisio omnis rei debita ex necessitate beneficio, sed qd omisio alicuius rei necessario debita beneficio illius. f. quā talis est conditionis, qd eius omisio priuationem cha- ritatis infert, mortale peccatum est. Et tunc restat sub dubio quae est ista conditio rei ex necessitate beneficio debita simpliciter, puta, honoris, aut reuerentiae. Non enim apparet. Tum quia ingra- titudo, ut in litera dicitur in responsione ad secundum articuli primi quaestionis praecedentis, non est contra debitum legale, sed solummodo contra debitū honestatis. Sed omittit id quod solum ex honestate est debitum, quāuis minus bonum sit, peccatum tamen mortale non uidetur. Et confirmatur, quia si esset mortale peccatum, esset peccatum contra proximum: & cū confi- stat in subtractione, oportere qd consisteret in laesione proximi in aliquo notabili ad hoc, qd esset peccatum mortale ex suo gene- re sicut caetera uitia, quae proximum laedunt, ut patet de conuene- tia detractione &c. In nullo autem notabili apparet laedi proximum ab ingrato per solum omissionem circa contemptum.

In corp. & art. 3. ad 5. & d.

II. S. Ethic. c. vii. tom. 5.

lib 3. c. 11. & 17.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod sicut dictum est, * in re- compensatione beneficij magis est considerandus affectus, quam effectus. Si ergo consideremus effectū beneficij, quod filius a pa- tribus accepit, scilicet, esse, & ui- uere, nihil equale filius recompen- sare potest, ut Philosophus dicit. * Si autem attendamus ad ip- sam uoluntatem dantis, & retri- buentis, sic potest filius aliquid maiori patri retribuere, ut Seneca dicit in 3. de Beneficijs. † Si tamē non posset, sufficeret ad gratitudi- nem recompenfandi uoluntas.

Ad SECUNDVM dicendum, qd debitum gratitudinis ex charita- te deriuatur, quae quātō plus sol- uitur, tantō magis debetur, secū- dum illud ad Rom. 13. Nemini quicquam debeatis, nisi ut inui- cem diligatis: & ideo non est in- conueniens, si obligatio gratitudi- nis interminabilis sit.

Ad TERTIVM dicendum, qd si-

tionem actus uel ex parte actus, puta, quā- parte materia, puta, quia in re minima, ut in tempus enim in re minima, non est in re mi- nima, quia minima non est finis. Sed quia quā minima res est, furat quā maxima. Qui infidelis est in minimo, & in magna- do dicitur materialiter, & tam enim in ma- ta, i. retributionis in opere, locutione, & in- etiam in opere, locutione, & in- Et hoc membrum in litera habet tempus, ut- poris articuli, ut distinguat eorum, quae au- auctor in hoc huius articuli coope- tudine materialiter, nisi cum locutione, quae quirit de ingrati- tudine formaliter, ut dicitur in ma- terialiter est peccatum mortale, ut dicitur in non, nisi ex condicione omnis, ut dicitur in talis conditionis, ut eius subtrahit ad proximum, uerbi gratia. Societas expul- me liberaret. Ego autem cōueniens in sum exere, & gligens in ipam exere, quae- liter i beneficiatorem meum uultus, ut- K In his enim, & similibus quaestio- que omittuntur, aut committuntur, quae- ingrati- tudinem, materialiter, tamen, quae- quodlibet peccatum mortale, respicit de- detrahens materialiter tantum, non peccat nexam habet peccationis. Unde, si- detrahens materialiter tantum, non peccat- ditioe mali prolata, quod uidelicet, ad- proximitur si quis de bene reparata, aut- caret eius secretum adulterantem, aut- teraliter, non peccat mortaliter, aut- commisit, quod uidelicet, occidit, aut- haec erat intentio auctoris, adde, bene- ter ingrati- tudinem consue-

ARTIC. ter, nulla est differentia: quia ex equalitate ingrati- tudinis formalis, habet perfectam, ut patet: si materialiter, scilicet, dicitur, quia ex ex in morali habet perfectam ingrati- tudine, ita ingrati- tudinis ratio non habet

QVAESTIO CVII. De Ingratitudine, in quatuor articulis diuisa.

DEINDE considerandū est de ingrati- tudine. Et circa hoc quaeruntur quatuor. Primo, Vtrum ingrati- tudine sit peccatum. Secundo, Vtrum ingrati- tudine sit peccatum speciale. Tertio, Vtrum omnis ingrati- tudine sit peccatum mortale. Quarto, Vtrum ingrati- tudine sit peccatum mortale.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum ingrati- tudine sit semper peccatum.

Ad PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod ingrati- tudine sit semper peccatum.

Ad PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod ingrati- tudine sit semper peccatum. In fine enim, & similibus quaestio- que omittuntur, aut committuntur, quae- ingrati- tudinem, materialiter, tamen, quae- quodlibet peccatum mortale, respicit de- detrahens materialiter tantum, non peccat nexam habet peccationis. Unde, si- detrahens materialiter tantum, non peccat- ditioe mali prolata, quod uidelicet, ad- proximitur si quis de bene reparata, aut- caret eius secretum adulterantem, aut- teraliter, non peccat mortaliter, aut- commisit, quod uidelicet, occidit, aut- haec erat intentio auctoris, adde, bene- ter ingrati- tudinem consue-